

Previziunile economice asupra evoluției comerțului internațional în anul 2021

Material realizat de Cristian Stănică, președintele Consiliului Național de Strategie și Prognoză (CNSP) și prezentat în cadrul Reuniunii Consiliului de Export al României, desfășurate la sediul Camerei de Comerț și Industrie a Municipiului București, la data de 17 decembrie 2020.

Manifestarea pandemiei COVID-19 în anul 2020 a condus la un cadru macroeconomic incert la nivel global, acționând în această perioadă un mix de factori care au inhibat creșterea economică și care sunt dificil de cuantificat, în contextul aplicării măsurilor de protecție a sănătății publice. Aceste măsuri au afectat deopotrivă latura cererii și ofertei agregate, manifestându-se cel mai pregnant în perturbarea lanțurilor de aprovizionare la nivel internațional, pe piața muncii, precum și în scăderea încrederii consumatorilor și a mediului de afaceri.

Schimburile comerciale internaționale au înregistrat astfel o restrângere puternică în ansamblul lor. Potrivit celor mai recente date publicate de Institutul Național pentru Statistică (INS), în primele 10 luni ale anului 2020, exporturile României au însumat valoarea de 51,1 mld. euro, înregistrând o scădere cu 12,2% față de aceeași perioadă a anului. Expedierile intra-comunitare au reprezentat 73,8% din totalul exporturilor realizate la sfârșitul primelor 10 luni ale anului curent și au avut o valoare cu 11,3% mai mică decât nivelul atins în aceeași perioadă a anului 2019. Concomitent, exporturile destinate statelor extra UE s-au restrâns cu 14,7%, atingând o valoare de 13,4 mld. euro.

La nivel sectorial, exportul de mașini și echipamente de transport a fost mai mic cu 11,0% decât în primele 10 luni ale anului 2019, iar valoarea de 24,5 mld. euro a constituit aproape jumătate din totalul bunurilor livrate pe piețele externe (47,9%). Produsele industriei manufacturiere au susținut în proporție de 30,6% nivelul exporturilor, deși au înregistrat scăderi importante, față de perioada similară a anului 2019.

Importurile de bunuri au înregistrat în primele 10 luni ale anului 2020 o valoare de 65,9 mld. euro, cu 8,7% mai puțin în comparație cu perioada corespunzătoare a anului 2019. Această evoluție a achizițiilor internaționale arată faptul că relaxarea măsurilor de izolare a determinat o revenire moderată a cererii de bunuri, dinamica importurilor recuperând 0,7 p.p. din scăderea înregistrată în primele trei trimestre ale anului 2020 (-8,7% față de -9,4%). Pe zona intra de proveniență, valoarea importurilor de bunuri a fost de 48,3 mld. euro, reprezentând 73,3% din totalul achizițiilor. În același timp, importurile provenite din afara spațiului UE au însumat 17,6 mld. euro. Structura importurilor de bunuri a fost dominată, ca și în cazul exporturilor, de grupele de produse: mașini și echipamente pentru transport (36,9%) și alte produse manufacturate (30,4%). Gradul de acoperire a importurilor prin exporturi (FOB/CIF) a fost de 77,5%, situându-se sub nivelul înregistrat în perioada de criză 2010 - 2012.

Balanța comercială a României s-a închis, în primele 10 luni ale anului 2020, cu un deficit FOB-CIF în valoare de 14,9 mld. euro, generat în proporție de aproape 72% de către zona intra a schimburilor comerciale. Sectorul de mașini și echipamente pentru transport a acoperit doar 1,2% din deficitul consemnat pe total, cu un excedent de numai 179,3 mil. euro. Soldul negativ al schimburilor comerciale internaționale înregistrat pe zona de petrochimie (produse farmaceutice, îngrășăminte, materiale plastice etc.) a fost de 7,2 mld. euro și a reprezentat aproape jumătate din pierderea înregistrată pe total.

La nivelul primelor 10 luni, reducerea deficitului de cont curent cu 3,7% față de aceeași perioadă a anului anterior s-a datorat îmbunătățirii soldului contului de venituri secundare, dar și avansului încasărilor nete din servicii. În cazul acestora din urmă, surplusul din această perioadă a fost determinat de reducerea mobilității populației, ceea ce a condus la scăderea substanțială a plecărilor în străinătate și la diminuarea activităților de turism și transport internațional. Astfel, în cazul serviciilor de turism, soldul negativ s-a redus cu aproape 630 mil. euro. În același timp, pentru serviciile de transport s-a înregistrat o diminuare a excedentului de circa 330 mil. euro, cauzată și de restrângerea volumului schimburilor comerciale.

În schimb, serviciile informatice au cunoscut o creștere a cererii externe, în contextul dezvoltării mai accelerate a acestui sector în perioada pandemiei, excedentul acestei categorii de servicii majorându-se cu aproape 250 mil. euro.

Pentru relațiile comerciale internaționale, anul 2020 a fost marcat de retragerea Marii Britanii din Uniunea Europeană (UE), începând cu 1 februarie. Sectorul extern al schimburilor de mărfuri a fost afectat în mod direct de către Brexit, deși în perioada de tranziție acordurile comerciale au rămas neschimbate, iar normele UE au continuat să fie aplicate până la sfârșitul anului 2020. Structura comerțului exterior al României a pierdut astfel, pe latura sa intra-comunitară, circa 4% din exporturi și aproape 2% din importuri, comparativ cu anul 2019, excedentul schimburilor de bunuri româno-britanice regăsindu-se pe zona terțiară a relațiilor comerciale.

Din perspectiva relațiilor comerciale cu Marea Britanie, acestea s-au intensificat în ultimii ani și au consolidat poziția României ca partener important al Regatului Unit.

În primele 8 luni ale anului 2020, Marea Britanie ocupa locul 9 în ceea ce privește valoarea exporturilor, dar se situa abia pe locul 16 din perspectiva importurilor. Rezultatul schimburilor de bunuri este unul favorabil României, înregistrând cea mai mare valoare din punct de vedere al excedentelor comerciale (348,8 mil. euro).

Relațiile comerciale cu Marea Britanie au totuși o anvergură modestă, reprezentând doar 3,2% în total exporturi și 1,8% în total importuri. Livrările de bunuri ale României către piața britanică s-au constituit într-o proporție de peste 50% din mașini și echipamente pentru transport, iar importurile s-au concentrat, de asemenea, pe achizițiile de astfel de bunuri (41,0%). În același timp, s-au importat mărfuri manufacturate clasificate în principal după materia primă (fier și oțel, cauciuc prelucrat, fire, țesături, articole textile necuprinse în altă parte și produse conexe, articole din metal, articole din lemn-exclusiv mobilă, metale neferoase și produse chimice și derivate) și s-au exportat articole manufacturate diverse.

Odată cu relaxarea măsurilor impuse de pandemia de coronavirus, sectoarele economice și-au reluat activitatea, iar economia românească a început să recupereze din pierderile acumulate în prima parte a anului 2020. Cu toate acestea trebuie precizat că elaborarea prognozelor s-a realizat în contextul menținerii incertitudinilor la un nivel ridicat, ceea ce face necesară identificarea riscurilor asupra evoluțiilor viitoare, ca:

- Apariția unui nou val al pandemiei în trimestrul IV atât la nivel european cât și nivel național. Pe plan intern, a fost necesară continuarea menținerii stării de alertă pentru asigurarea protecției sănătății populației, situație care va continua, cel mai probabil și în prima parte a anului următor (până la disponibilitatea vaccinului pe scară largă), cu un impact direct în plan economic asupra serviciilor prestate populației și consumului privat.

- La nivel european este de așteptat ca economiile principalilor parteneri comerciali să înregistreze o revenire mai lentă, cauzată de reintroducerea unor restricții în ultimele luni ale anului, ceea ce ar putea afecta din nou lanțurile internaționale de distribuție, cu impact asupra volumului schimburilor comerciale. Reducerea cererii externe și viteza recuperărilor ulterioare se vor regăsi în evoluțiile schimburilor comerciale și implicit a sectorului industrial, fiind greu de estimat momentul atingerii nivelului anterior pandemiei.

- Scenariul actual se bazează pe o absorbție prudentă a fondurilor UE în 2021 pe cele două axe, cadrul financiar aferent perioadei de programare 2014-2020 și Fondul de Redresare și Reziliență, în concordanță cu tendința anilor precedenți. O modificare a gradului de absorbție poate induce modificări în ambele sensuri în ceea ce privește formarea brută de capital fix cu efecte asupra importurilor de capital.

- Modelarea comportamentului populației spre consum și al agenților economici privind investițiile este greu de realizat, în estimări luându-se în calcul o revenire la situația anterioară pandemiei. Cu toate acestea, nu pot fi ignorate schimbările structurale în consumul populației sau reducerea riscului investițional în cazul societăților comerciale, refacerea încrederii acestora într-o perioadă mai lungă de timp afectând agregatele macroeconomice și implicit nivelul schimburilor comerciale.

Evoluția comerțului exterior se situează pe un trend ușor ascendent, astfel încât pentru anul 2021 se așteaptă ca exporturile de bunuri ale României să depășească nivelul anului curent cu peste 5 mld. euro și să ajungă la o valoare de 66,8 mld. euro. Dinamica anuală a exporturilor, deși se va îmbunătăți considerabil (de la o scădere cu 10,3% în anul 2020, se va ajunge la o creștere cu 8,0% la finalul anului 2021), indică o recuperare parțială în anul următor.

Livrările de bunuri vor continua să fie orientate, cu precădere către zona intra comunitară a expediției de bunuri (73,7% din total), unde se vor înregistra peste 49 mld. euro.

Se estimează că și în anul 2021 schimburile comerciale externe vor fi susținute de bunuri cu valoare adăugată mare și un nivel ridicat de tehnologizare. Astfel, categoria autovehicule de transport rutier, remorci și semiremorci vor constitui peste 20% din structura livrărilor externe și vor avea o contribuție la creșterea acestora de 2,1 p.p.

A doua cea mai importantă categorie de bunuri exportate în anul 2021 vor fi echipamentele electrice. Valoarea acestora va atinge 8,4 mld. euro și se va situa aproape de nivelul anului 2019, în timp ce contribuția la creșterea totală a exporturilor va fi de 1,1 p.p.

Și exporturile de mașini, utilaje și echipamente neclasificate în altă parte vor recupera scăderea înregistrată în anul 2020, urmând să se majoreze cu 9,2%, până la valoarea de 6,3 mld. euro. Aceasta grupă de produse va constitui 9,5% din structura exporturilor

După ce în 2020, sectorul agricol a cunoscut o contracție semnificativă cauzată de seceta prelungită, se așteaptă ca pe parcursul anului 2021 să se recupereze pierderile înregistrate, iar livrările de produse ale agriculturii și vânătorii să se majoreze cu 9,5% și să se situeze la nivelul anului 2019, respectiv 4,2 mld. euro.

Exporturile de calculatoare și produse electronice și optice vor reveni și ele la o dinamică pozitivă în anul 2021, urmând să crească cu peste 5%, comparativ cu anul 2020 și să aibă o contribuție de 0,4 p.p.

Pe măsură ce lanțurile de aprovizionare externe se vor reface, iar activitatea economică va încerca să revină la nivelul dinaintea pandemiei, se vor înregistra evoluții pozitive și în celelalte sectoare de activitate. În această perspectivă, pentru anul 2021 se prognozează creșteri și pentru alte bunuri cu ponderi importante în structura exporturilor, precum articole de îmbrăcăminte (9,3%), alte mijloace de transport (7,2%), substanțe și produse chimice (6,1%), produse din cauciuc și mase plastice (5,8%), produse alimentare, (5,3%), mobilă (5,2%) s.a.

În ceea ce privește importurile, se estimează că anul 2021 se va încheia cu o valoare totală de 88,2 mld. euro, ceea ce reprezintă o majorare cu 9,4%, în comparație cu nivelul anului 2020.

Creșterea estimată a achizițiilor internaționale va fi susținută, în principal, de produse cu valoare mare de piață, precum autovehicule de transport rutier, remorci și semiremorci (contribuție 1,0 p.p.), calculatoare și produse electronice și optice și echipamente electrice (cu contribuții de 0,9 p.p.), mașini, utilaje și echipamente neclasificate în altă parte (contribuție 0,8 p.p.).

Produsele alimentare vor consemna o creștere de 12,4%, cu 670 mil. euro peste valoarea anului 2020, contribuția lor la majorarea importurilor urmând să fie de 0,8 p.p.

Pe fondul prelungirii crizei sanitare, achizițiile de produse farmaceutice de bază și preparate farmaceutice vor continua să înregistreze o dinamică pozitivă (11,7%) și vor reprezenta circa 5% din valoarea totală a bunurilor importate în anul 2021. De asemenea, importul de substanțe și produse chimice vor crește cu 4,4%, față de anul 2020, contribuind la creșterea estimată pe ansamblul anului 2021 cu 0,4 p.p. (Sursă: Prognoză CNSP)

În perspectiva eforturilor de redresare ce se vor înregistra în toate sectoarele economiei, precum și baza redusă de raportare, pentru anul 2021 se estimează creșteri ale achizițiilor pentru toate grupele importante de bunuri. Astfel, produsele industriei textile și cele de îmbrăcăminte vor avea majorări cu 9,2%, în timp ce achizițiile de produse din cauciuc și mase plastice și cele ale industriei metalurgice vor fi cu 7,6%, respectiv 6,6% mai mari decât în anul precedent.

Balanța comercială a anului 2021 se va concretiza într-un deficit de 21,3 mld. euro. Trendul pe termen mediu pare să fie unul de adâncire a deficitului de bunuri, cauzat de o dinamică mai accelerată în cazul importurilor, în special al celor intermediare, odată cu reluarea trendului pozitiv în industrie, dar și al importurilor de investiții.

Creșterea deficitului balanței comerciale se așteaptă să fie compensată de rezultate favorabile în sectorul serviciilor, dinamica exporturilor, în procesul de recuperare din perioada postpandemie, fiind superioară celei a importurilor de servicii.

Pentru anul 2021 este estimată continuarea evoluției pozitive pentru sectorul informatic, serviciile din acest domeniu prestate pentru piața externă reușind să înregistreze creșteri chiar și în condițiile manifestării crizei sanitare. Cererea externă pentru serviciile informatice și de telecomunicații va fi susținută de eforturile internaționale de creștere a digitalizării, ceea ce va conduce la o majorare estimată de 15%.

O recuperare aproape integrală față de rezultatele din 2019 este prognozată și în cazul prelucrării bunurilor, odată cu reluarea cererii de bunuri de consum. Evoluții mai modeste sunt de așteptat în cazul serviciilor de turism, datorită menținerii restricțiilor privind mobilitatea persoanelor în prima parte a anului și eventualitatea condiționării deplasărilor externe de vaccinarea pe scară largă a populației. În aceste condiții, deficitul în cazul serviciilor de turism se estimează că se va situa la valori apropiate de cele înregistrate în anul curent.

Și în cazul serviciilor de transport se estimează o reluare a creșterii excedentului în concordanță cu evoluția economică așteptată, chiar dacă atenuarea contracției din anul curent nu se va realiza în totalitate.

Din punct de vedere al deciziei Marii Britanii de părăsire a UE, aceasta poate reprezenta pentru România oportunități, dar implică și o serie de provocări. Ca oportunitate pentru relațiile comerciale, este necesar ca România să continue în a-și intensifica activitatea de comerț exterior pe piața britanică având în vedere dimensiunea și gradul de diversificare a economiei Regatului Unit. Pe de altă parte, din cauza incertitudinilor economice mai ridicate în Marea Britanie este posibilă o

reașezare a raportului dintre export și import pe un palier de dinamici inferioare.

Cristian STĂNICĂ,
președintele Consiliului Național de Strategie și Prognoză (CNSP)
cristian.stanica@cnp.ro

Anexa